

МАКТАБГАЧА КАТТА YOSHDAGI BOLALARDA IJODIY TADQIQOTCHILIK MALAKALARINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH

Musulmonova Shaxnoza To'liqinova
Nizomiy nomidagi TDPU o'qtuvchisi

Annotatsiya: O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Taraqqiyot strategiyasida "maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog'ini kengaytirish va ushbu muassasalarda bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash, bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrab olinishini jiddiy oshirish va foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash, pedagog va mutaxassislarining malaka darajasini yuksaltirish" kabi yo'nalish belgilangan bo'lib, bu o'z navbatida mazkur jarayonni tadqiqiy va tahliliy yo'nalishga ega bo'lgan pedagogik muammo sifatida ko'rib chiqishning dolzarbligini tasdiqlaydi.

Аннотация: В Стратегии дальнейшего развития Республики Узбекистан «расширение сети дошкольных образовательных учреждений и коренное улучшение условий для всестороннего интеллектуального, эстетического и физического развития детей в этих учреждениях, включение детей в дошкольные учреждения». образования «серьезно увеличивающего и обеспечивающего возможности использования, повышения уровня квалификации педагогов и специалистов», что в свою очередь показывает актуальность рассмотрения этого процесса как педагогической проблемы, имеющей исследовательско-аналитическое направление.

Abstract: The Strategy for the further development of the Republic of Uzbekistan "expands the network of preschool educational institutions and radically improves the conditions for the comprehensive intellectual, aesthetic and physical development of children in these institutions, including children in preschool institutions." education "seriously increases and provides opportunities for use, improving the level of qualifications of teachers and specialists," which in turn shows the relevance of considering this process as a pedagogical problem that has a research and analytical direction.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim , bola, qobiliyat , rivojlanish intellektual , ijodkorlik,

O'zbekiston Respublikamizda Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirish muammosi qadim zamonlardan beri olimlarning e'tiborini tortgan. Bolani ilmiy-tadqiqot faoliyatiga tayyorlash, maktabgacha yoshdagi bolalarning tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali vositalarini topish zamonaviy ta'limning eng muhim vazifalariga aylanib bormoqda va shu bilan birga nazariyadagi va ayniqsa maktabgacha ta'lim amaliyotidagi eng dolzarb muammolardan biriga aylanib bormoqda.

Maktabgacha yosh - bu inson hayotidagi o'ziga xos davr. Bu atrofda haqiqatni o'zlashtirishga alohida sezgirlik bilan tavsiflanadi; maktabgacha yoshdagi bolaning faoliyati - tadqiqot, kognitiv, tadqiqot. Katta qiziqish bilan bolalar turli xil tadqiqot ishlarida qatnashadilar, qiziqish va tajriba o'tkazish istagini ko'rsatadilar. Demak, izlanish faoliyati, A.I.Savenkov ta'kidlaganidek, bolaning tabiiy holati bo'lib, u izlanish xulq-atvorini keltirib chiqaradi va bolaning aqliy rivojlanishining dastlab o'zini-o'zi rivojlantirish jarayoni sifatida rivojlanishi uchun sharoit yaratadi.

Respublikamzida Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirish, ta'lim-tarbiya berish va maktab ta'limiga tayyorlash bo'yicha talablar tizimi belgilangan. Uning asosiy maqsadi – intellektual rivojlangan va ma'nan mukammal shaxsni tarbiyalash bugungi kunning asosiy maqsadidir. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlar bolaning shaxsini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu sohada olimlar va psixologlar tomonidan olib borilgan barcha tadqiqotlar, ijod qobiliyatiga ega bo'lgan bolalarning yanada barqaror ruhga ega ekanligi, ular bilan muloqot qilish va do'stona munosabatda bo'lishlarini isbotlaydi. Kichik yoshda, kompleks rivojlanishga, ya'ni maktabgacha yoshdagi bolalarning adabiy, badiiy va musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berish tavsiya etiladi. Ijodkorlik ko'plab fazilatlarining birlashuvidir. Psixologlar ijodkorlikning tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat deb hisoblashadi: Qobiliyatlarni shakllantirish haqida gapirganda, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini qaysi yoshda rivojlantirish kerakligi masalasiga to'xtalib o'tish kerak. Psixologlarda ijodiy qobiliyatlarni juda erta yoshdan boshlab rivojlantirish kerak degan faraz mavjud. Bu gipoteza fiziologiyada o'z tasdig'ini topadi. Bolaning miyasi ayniqsa tez o'sadi va hayotining birinchi yillarida "pishadi". Bu kamolot, ya'ni miya hujayralari sonining o'sishi va ular orasidagi anatomik bog'lanishlar mavjud tuzilmalar ishining xilma-xilligi va intensivligiga ham, yangilarining shakllanishiga atrof-muhit tomonidan qanchalik rag'batlantirilishiga bog'liq. Psixologik nuqtai nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalik ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun qulay davr hisoblanadi, chunki bu

yoshda bolalar o'ta izlanuvchan, ularda atrofdagi dunyoni o'rganishga intilish kata boladi. Bolalar ijodiy qobiliyatini rivojlantirish uchun asos - bu birinchi navbatda erkinlikdir. Bolaning ijodkorligini nafaqat maxsus darslarda rivojlantirish mumkin. Balki bolalarning tasavvurini rivojlantirish uchun maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati bo'lgan o'yin ham katta ahamiyatga ega. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish eng yaxshisidir. Aynan o'yinda bola ijodiy faoliyatning birinchi qadamlarini qo'yadi. Kattalar nafaqat bolalar o'yinini tomosha maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirish xususiyatlari kognitiv jarayonlar idrok, xotira, fikrlash, tasavvur har qanday inson faoliyatining ajralmas qismi sifatida kiradi va uning u yoki bu samaradorligini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kognitiv jarayonlar insonga kelgusi faoliyatning maqsadlari, rejalari va mazmunini oldindan rejalashtirishga, ushbu faoliyatning borishini, uning harakatlari va xatti-harakatlarini ongida o'ynashga, o'z harakatlarining natijalarini oldindan ko'rishga va ularni amalga oshirilayotganda boshqarishga imkon beradi. Insonning umumiy qobiliyatlari haqida gapirganda, ular rivojlanish darajasi va uning kognitiv jarayonlarining xarakterli xususiyatlarini ham nazarda tutadi, chunki bu jarayonlar insonda qanchalik yaxshi rivojlangan bo'lsa, u qanchalik qobiliyatli bo'lsa, u shunchalik ko'p imkoniyatlarga ega bo'ladi.. Inson kognitiv faoliyatga etarlicha rivojlangan moyillik bilan tug'iladi, lekin yangi tug'ilgan chaqaloq kognitiv jarayonlarni dastlab ongsiz ravishda, instinktiv ravishda amalga oshiradi. U hali o'zining kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishi, ularni boshqarishni o'rganishi kerak. Shu sababli, insonning kognitiv qobiliyatlarining rivojlanish darajasi nafaqat tug'ilish paytida olingan moyilliklarga bog'liq (garchi ular kognitiv jarayonlarning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi), balki ko'proq darajada bolani tarbiyalashning tabiatiga bog'liq. oilada, bolalar bog'chasida, o'z intellektual qobiliyatlarini o'z-o'zini rivojlantirish uchun o'z faoliyatida. Kognitiv jarayonlar alohida bilish harakatlari shaklida amalga oshiriladi, ularning har biri aqliy jarayonlarning barcha turlaridan ajralmas tarzda tashkil topgan yaxlit psixik harakatdir. Ammo ulardan biri odatda ma'lum bir kognitiv harakatning mohiyatini belgilovchi asosiy, etakchi hisoblanadi. Ana shu ma'nodagina bunday psixik rivojlanishlarni alohida ko'rib chiqish mumkin. Bolaning hissiy idrokining takomillashishi, birinchidan, ularning jismoniy mashqlari natijasida sezgi apparatidan yaxshiroq foydalana olishi bilan bog'liq bo'lsa, ikkinchidan, ko'proq harakat qilish qobiliyati bilan bog'liq. va hissiy ma'lumotlarni yanada mazmunli talqin qilish bolaning aqliy rivojlanishi bilan bog'liq bo'lgan muhim rol o'ynaydi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida katta

guruhlarda bolaning dunyoga munosabati zamirida g'amxo'rlik, mehr-oqibat, insonparvarlik, mehr-oqibat yotadi. Bolalar allaqachon mantiqiy operatsiyalar orqali to'plangan va olingan ma'lumotlarni tizimlashtirishlari, aloqalar va bog'liqliklarni, makon va vaqtdagi joylashuvni o'rnatishlari mumkin. Ongning belgi-ramziy funksiyasi rivojlanmoqda, ya'ni harakatlarni, belgilarni ifodalash uchun belgilardan foydalanish, tushunchalar o'rtasidagi mantiqiy munosabatlar modelini qurish qobiliyati. Turli ob'ektlarni, hodisalarni, hodisalarni o'rgangan holda, bola nafaqat tahlil qilish va taqqoslashni, balki xulosalar chiqarishni va qonuniyatlarni topishni, umumlashtirish va konkretlashtirishni, tasavvurlar va tushunchalarni tartibga solish va tasniflashni o'rganadi. Uning atrofidagi dunyoga munosabatida o'zini o'rnatish zarurati tug'iladi. Shunday qilib, tadqiqot ko'nikmalarini shakllantirish paragrafini tahlil qilib, biz quyidagi xulosalarga keldik: uning hayoti. - maktabgacha yoshdagi bolalar tajribasida ijodiy elementlar, tajriba elementlari va o'ziga, odamlarga va atrofidagi hayotga munosabat elementlari bo'lishi mumkin. Bu elementlarning barchasi bolaning o'zi uchun muhim bo'lgan muammolarni hal qilish tajribasini tashkil qiladi.

Xulosa: O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tadqiqotchilik faoliyati tufayli bolaning ijodiy salohiyati, uning yangi bilimga bo'lgan ehtiyoji ro'yobga chiqadi, mustaqillik, tashabbuskorlik, ijodkorlik va maqsadga muvofiqlik kabi shaxsiy fazilatlar rivojlanadi. Bolaning yangi bilimlarni tayyor holda qabul qilishi emas, balki unga o'zi bora olish imkoniyatiga ega bo'lishi juda muhimdir. Shu tarzda olingan ma'lumotlar ko'proq ongli, yaxshiroq esda saqlanadi va hayotda yanada samarali qo'llaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1.To'lqinovna, M. S. (2023). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТЛАРДА НУТҚ О'СТИРИШ ЖАРAYONIDA BOLALARNING MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. PEDAGOGS jurnali, 26(1), 163-165.

2.Musulmonova, S. T. (2022, November). BASIC PRINCIPLES OF CREATING A SUBJECT-DEVELOPING ENVIRONMENT. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS" (Vol. 1, No. 3, pp. 140-144).

3.Musulmonova, S. T. (2023). USE OF THE METHOD OF POINT DEVELOPMENT IN TEACHING STUDENTS OF PRE-SCHOOL

EDUCATIONAL ORGANIZATIONS TO THINK INDEPENDENTLY. Analysis of world scientific views International Scientific Journal, 1(4), 78-83.

4. To'liqinova, M. S. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYALANUVCHILARIDA RAVON NUTQQA O'RGATISH METODIKALARI.

5. Abzalxanovna, S. M. (2023). DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL TRAINING IN PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE TEACHERS. World Bulletin of Social Sciences, 19, 101-103.

6. Sultansaidova, M. (2023). SOME ASPECTS OF PREPARING CHILDREN FOR SCHOOL. International Journal of Pedagogics, 3(02), 51-55.

7. Sultansaidova, M. (2023). BO'LAJAK TARBIYACHILARNI KASBGA YO'NALTIRIB O'QITISHDA METODIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH. Академические исследования в современной науке, 2(5), 107-109.

8. Камалова, Г. А. (2023). СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАТИВНОГО ПОДХОДА. Intellectual Education Technological Solutions And Innovative Digital tools, 2(14), 213-221.

9. Чориева, Д. А., & Камалова, Г. А. (2021). РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ. In Человек в современном мире: пространство и возможности для личностного роста (pp. 161-166).

10. Babayeva, D. R., & Ochilova, X. S. (2022, October). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI NUTQ O'RGATISH ORQALI MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISH. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 8, pp. 21-23).

11. Kamalova, G. A. (2022). WAYS TO ENSURE THE ACTIVE PARTICIPATION OF PARENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATION. Oriental Journal of Education, 2(1), 8-15.